

تیر پیشنهادی: رکود تورمی در اقتصاد ایران و راهکارهای خروج از آن

رکود تورمی در اقتصاد ایران و راهکارهای خروج از آن

نگاهی به شاخص‌های کلان اقتصاد ایران در سالهای اخیر نشان می‌دهد اقتصاد ایران در وضعیت رکود تورمی به سر می‌برد. نرخ تورم از سال ۱۳۹۰ به بعد افزایش یافته است و رشد اقتصادی نیز در وضعیت وخیمی قرار دارد. بر اساس آخرین آمارهای بانک مرکزی، نرخ تورم در دوازده ماه منتهی به دی‌ماه ۱۳۹۲ نسبت به مدت مشابه سال قبل معادل ۳۸/۴ درصد می‌باشد. رشد اقتصادی نیز در سال ۱۳۹۱ نه تنها رخ نداد، بلکه اقتصاد ایران شاهد کاهش تولید به میزان ۵.۶ درصد در این سال بود. علاوه بر آن، سایر شاخص‌های کلان اقتصادی نیز وضعیت نامطلوبی دارند. در سال ۱۳۹۱ سرمایه‌گذاری (تشکیل سرمایه ثابت ناخالص) در اقتصاد ایران به میزان ۲۱.۹ درصد کاهش یافت. در مجموع شواهد نشانگر آن است که اقتصاد ایران از سال ۱۳۹۰ به بعد وارد مرحله رکود تورمی شده و از سال ۱۳۹۱ این وضعیت تشدید شده است.

پرسش اساسی این است که دلایل بروز رکود تورمی در اقتصاد ایران چیست؟ این پرسش از آن جهت اهمیت دارد که بدانیم عواملی که در تشدید یا بروز این پدیده دخیل هستند، همان عوامل نیز به نوبه خود باعث مقابله و خروج از این وضعیت خواهند بود. در واقع این عوامل را در اقتصاد ایران می‌توان به دو دسته کلی تقسیم‌بندی کرد: ۱- دلایل ناشی از تحریمهای اقتصادی، ۲- دلایل ناشی از سیاستهای اقتصادی که در سالهای قبل اتخاذ شده‌اند.

در خصوص تحریمهای اقتصادی شکی نیست که تحریمهای اقتصادی با هدف آسیب زدن به ظرفیتهای مولد اقتصاد ایران طراحی و اجراء شدند. بویژه تحریمهای نفتی و تحریمهای بانکی اثرات مخربی بر اقتصاد ایران ایجاد کردند. تحریمهای نفتی سبب شد تا درآمدهای نفتی که همه‌ساله بخش بزرگی از درآمد دولت در اقتصاد ایران را تامین می‌کند، کاهش شدیدی یابد. علاوه بر آن، تحریمهای اقتصادی و بویژه تحریمهای مرتبط با فعالیتهای تجاری و بانکی سبب شدند تا هزینه‌های مبادله در اقتصاد ایران افزایش یابد و در مجموع فضای کسب و کار نامساعد گردد.

در خصوص سیاستهای اقتصادی نیز می‌توان گفت سیاستهای اتخاذ شده در سالهای گذشته تطابق لازم با اصول اقتصادی را نداشته است. در اثر این سیاستها علاوه بر اینکه نرخ تورم افزایش یافت، فضای کسب و کار نیز تخریب شد و رتبه ایران در زمینه سهولت کسب و کار به طور سالانه بدتر شد. در این وضعیت تولید در داخل نه تنها سودآور نیست، بلکه رقابت‌ناپذیر و پرهزینه است. در مجموع سیاستهای دولت سبب شد تا عرضه کل در اقتصاد ایران توان رشد خود را از دست بدهد و عملاً رکود تورمی در اقتصاد ایران رخ دهد.

با توجه به این دلایل، راهکارهای رفع رکود تورمی در اقتصاد ایران نیز روشن خواهد شد. همچون دلایل بروز رکود تورمی، راهکارهای رفع آن نیز به دو دسته سیاسی و اقتصادی تقسیم‌بندی می‌شوند.

در زمینه سیاسی، رفع تحریمهای اقتصادی باید در اولویت سیاستهای دولت قرار گیرد که خوشبختانه این روند آغاز شده است. مساله مهم این است که رفع کدامیک از تحریمها باید در اولویت قرار گیرد. اگرچه پاسخ به این پرسش خود نیازمند بررسی مستقل دیگری است اما باید گفت که تحریمهای بانکی و تحریمهای نفتی هر یک اهمیت خاص خود را دارند. رفع یا کاهش تحریمهای نفتی این پیام را به فعالان اقتصاد ایران می‌دهد که دولت در تامین هزینه‌های خود با مشکل جدی روبرو نیست و در نتیجه آرامش به بازارهای مهمی مانند بازار ارز و بورس باز خواهد گشت. علاوه بر آن، دولت خواهد توانست بودجه بخش عمرانی را به تدریج ترمیم کند و در نتیجه بخش ساخت و ساز را که ارتباط بالایی با سایر بخشهای اقتصاد ایران دارد به حرکت درآورد.

از سوی دیگر، رفع تحریمهای بانکی نیز تجارت با خارج را تسهیل کرده و فضای کسب و کار در داخل را بهبود خواهد داد.

در زمینه اقتصادی، نیز همان‌طور که بیان شد، سیاستهای نامطلوب اقتصادی در گذشته سبب ایجاد موانع متعددی برای تولید شد، لذا رفع این موانع خود مهمترین راهکار برای رفع رکود است. در حال حاضر این روند آغاز شده است و در هر یک از بخشها نیز اقداماتی در حال انجام است. بدیهی است با توجه به تورم شدید در اقتصاد کشور، این سیاستها عمدتاً باید معطوف به عرضه اقتصاد باشد تا کنترل تورم با مشکل مضاعف روبرو نگردد. با این حال کنترل تورم و سیاستهای اصلاح ساختاری موثرترین و مهمترین مواردی هستند که باید پیگیری شوند. در وضعیت تورمی هزینه‌های تولید نیز همه ساله به طور متوسط به اندازه تورم رشد می‌کند و همچنین افق سرمایه‌گذاری نیز کوتاه‌تر می‌شود. در نتیجه کاهش نرخ تورم باید اولویت اول دولت باشد.

اصلاحات ساختاری اقتصاد ایران نیز اگرچه راهکاری کلی است، اما موثر و اجتناب‌ناپذیر است. اقتصاد ایران در سالهای اخیر با مشکلات ساختاری زیادی روبرو بوده است که نتیجه آن در رتبه نامناسب ایران در فضای کسب و کار نمود پیدا کرده است. در نتیجه دولت باید در این زمینه تلاش جدی انجام دهد تا تولید داخل هم تسهیل شده و هم رقابت‌پذیر شود. بدون این اقدامات، اقتصاد ایران برای سالها در این وضعیت باقی خواهد ماند.

تایید تهیه کننده:	تایید مدیر ذیربط:	تایید حوزه ریاست:	تایید رییس موسسه:
☐	☐	☐	☐